

- плануванню маршрутів проходження людей у разі проведення масових заходів або їхньої евакуації при виникненні різноманітних надзвичайних подій;
- плануванню періодичної перевірки певних місць працівниками поліції;
- реагуванню на події та правопорушення, удосконаленню тактичних заходів щодо протидії злочинності та забезпечення публічного порядку на конкретній території.

Буртовой М. О. – кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника відділу Управління захисту економіки в місті Києві Департаменту захисту економіки Національної поліції України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Господарська діяльність як частина економічної діяльності та сфера обігу основної маси матеріальних цінностей у суспільстві завжди була об'єктом злочинних посягань. За статистичними даними МВС України та Генеральної прокуратури України у сфері господарської діяльності було виявлено у 2005 р. – 8974 злочини, 2006 р. – 8726, 2007 р. – 9029, 2008 р. – 8638, 2009 р. – 8174, 2010 р. – 8601, 2011 р. – 10 246, 2012 р. – 7196, 2013 р. – 11 104, 2014 р. – 8418, 2015 р. – 7631, а у 2016 р. – 6940 злочинів [1; 2].

Як бачимо, кількість злочинів щороку змінюється, а тому визначити основні тенденції її розвитку досить складно. Кількість виявлених злочинів та відкритих за ними кримінальних проваджень підтверджує, що статистичні дані залежать від низки факторів. Одним із них є процес декриміналізації. Практично кожного року до чинного кримінального закону вносять низку змін, і уже досить значна частина кримінально-правових норм, якими було передбачено кримінальну відповідальність за різні форми злочинної діяльності у сфері господарювання, скасовано. Так, із моменту прийняття чинного Кримінального кодексу України у 2001 р., із розділу VII Особливої частини «Злочини у сфері господарської діяльності» було виключено 17 статей,

а включено – 11 [3]. Якість запроваджених кримінально-правових норм досить сумнівна, оскільки практично всі вони містять кваліфіковані склади злочинів відносно виключених. Тому говорити про якість кримінально-правової протидії злочинам у сфері господарської діяльності та економічної діяльності загалом досить складно.

У таких змінах можна прослідкувати тенденцію до декриміналізації злочинів у сфері господарської діяльності. Така тенденція негативно, на нашу думку, позначається на практиці діяльності правоохоронних органів і органів поліції, зокрема на здійсненні попереджувальної діяльності щодо економічної злочинності та злочинності в різних сферах господарювання. До того ж, запроваджена реформа системи МВС України поки що не дала бажаних позитивних результатів. Реформування правоохоронних органів – це потреба, що давно назріла в державі, зважаючи на рівень їх корумпованості та якість роботи. Однак кількість відкритих кримінальних проваджень та їх рух є показником низької ефективності роботи всієї правоохоронної системи загалом.

Положенням про Департамент захисту економіки (ДЗЕ) Національної поліції України, створений замість Департаменту державної служби боротьби з економічною злочинністю (ДСБЕЗ) МВС України у 2015 р. передбачено, що він є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції. Відмінність від попередньої структури полягає в тому, що ДСБЕЗ була самостійним структурним підрозділом у складі кримінальної міліції апарату МВС України, а не міжрегіональним. Міжрегіональний структурний підрозділ повинен спрямовувати діяльність в межах не однієї, а декількох областей, що значно ускладнює його роботу. До того ж, у сучасних умовах українських реалій відсутність об'єктивних та повних відомостей щодо криміногенної ситуації в іншій області, економічних об'єктів, які працюють на її території, особливостей та складу місцевого криміналітету, не дасть змогу ефективно виявляти та організовувати попередження злочинів економічного спрямування. Одним із досить важливих факторів є наявність власного негласного апарату в оперативних працівників, що значно полегшує їхню діяльність з виявлення злочинів у сфері економіки.

В новому Положенні здійснено деталізацію завдань департаменту і окреслено з уточненнями, що завданням є не просто «своєчасне припинення злочинів у сфері економіки та запобігання їм» [4], а «виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, зокрема вчинених суспільно небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну та криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах» [5]. На нашу думку, така деталізація є зайвою, оскільки і так зрозуміло, що ДЗЕ повинен здійснювати протидію злочинності у сфері економіки, оскільки це основна мета його створення і призначення. До того ж, така боротьба передбачає попередження економічних злочинів, що здійснюється лише на основі їх виявлення і припинення. Ще одним завданням вказано «боротьба з корупцією й хабарництвом у сферах, які мають стратегічне значення для економіки держави, та серед посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, протидія корупційним правопорушенням і правопорушенням, пов'язаним з корупцією» [4]. Однак таке формулювання свідчить про певне відставання його розробників від законодавчого процесу та теорії кримінологічної науки. Передусім вітчизняна кримінологічна наука визначила необхідність відмови від терміна «боротьба», коли йдеться про злочинність, оскільки боротьба передбачає знищення супротивника, і використовує терміни «протидія», «запобігання», «попередження», «профілактика». По-друге, «хабарництво» є терміном, який не розглядається в чинному законодавстві, а існує лише в теорії кримінального права. По-третє, від поняття «хабар», що утворює термін «хабарництво» кримінально-правова наука і законодавча практика також відмовилася, і замінила його у 2014 р. на «незаконну винагороду» (ст. 368 КК України) [3]. По-четверте, в чинному кримінальному та антикорупційному законодавстві України використано терміни «службова особа» та «посадова особа», як категорії осіб, які працюють в органах державної влади та місцевого самоврядування і можуть бути суб'єктами корупційних злочинів і правопорушень.

Таким чином, можна підбити підсумок і зазначити, що результативність діяльності правоохоронних органів і органів поліції, зокрема у сфері попередження злочинності, пов'язана

також з термінологічними проблемами, які продовжують існувати в чинному законодавстві країни і потребують усунення.

Список використаних джерел

1. Статистичні відомості про кількість кримінальних проваджень та руху по них за 2013–2016 роки [Електронний ресурс] // Генеральна прокуратура України : [сайт]. – Режим доступу: <http://gp.gov.ua>. Назва з екрана.

2. Статистичні відомості про стан злочинності в Україні за 2010–2012 роки [Електронний ресурс] // МВС України: [сайт]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua>. – Назва з екрана.

3. Кримінальний кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2014 року). – Київ : Одиссей, 2014. – 232 с.

4. Положення про Департамент державної служби боротьби з економічною злочинністю Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України 3 верес. 2012 р. № 769. – Київ : МВС України, 2012. – 10 с.

5. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 7 січ. 2015 р. № 81. – Київ : НПУ, 2015. – 8 с.

Ваєриш А. В. – здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

Однією з основних базових матеріальних потреб людини є потреба в житлі. На сьогодні держава, гарантуючи в Конституції України право кожного на житло [1], регламентує різні шляхи задоволення цієї потреби. Відносно новим інструментом для реалізації конституційного права на житло є можливість його придбання через фінансування проектів будівництва об'єктів нерухомості. Такий механізм відповідає сучасним соціальним й ринковим вимогам та є більш фінансово вигідним для потенційних покупців-інвесторів порівняно з купівлею нерухомості на вторинному ринку. Водночас високі ціни на житло, правова необізнаність населення з механізмами